

Eesti Lauljate Liit 100

Eesti Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Seltsioon/Eesti Puhkpillimuusika Ühing 90

Eesti Noorte Kontsertorkestrile oli suureks auks esineda juubelikontserdil Eesti Lauljate Liit 100. Mängisime X ja XI üldlaulupeol kavas olnud teoseid; kõlasid Eduard Tamme “Pidulik Eesti Marss” (dirigent Kaido kivi), Mihkel Lüdigi - “Jaaniöö” (dirigent Priit Sonn) ja Juhan Jürme “Rukkirääk” (dirigent Aavo Ots).

Meile, puhkpillimängijatele, oli sümboolne esitada rahvusliku puhkpillimuusika klassikat Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja teatrimajas. EMTA trompetiõppejõuna ja dirigendina loen oma kohuseks edasi arendada Eesti rahvusliku puhkpillimuusika traditsioone, mille loojad olid Peterburi Konservatooriumi kasvandikud – Tallinna Konservatooriumi rajajad Jaan Tamm, Juliuks Vaks, Raimond Kull, Eduard Tamm ja hilisemad puhkpillimuusika edasivijad.

Esinemisega ELL juubelikontserdil saime ära märkida veel ühe Eesti puhkpillimuusika jaoks olulise teetähise: 1931 aastal, 90 aastat tagasi, asutati Eesti Lauljate Liidu puhkpillimuusika sektsioon, mille esimeheks valiti **Julius Vaks**.

Meie orkestril oli rõõm esineda ühisel kontserdil koos väljapaistvate Eesti kooridega ning loodame head koostööd ka tulevikus.

Järgnevalt märkmeid Juhan Aaviku raamatust “Eesti Muusika ajalugu” III

Eesti Lauljate Liit loodi 1921. aastal. Jagunemine erialalisteks sektsioonideks algas 1929. aastal, mil esimesena loodi Meeskoori sektsioon.

Teisena loodi 1931. aastal Puhkpillimuusika Sektsioon. Esimese 20 aasta vältel kirjastas Eesti Lauljate Liit 72 puhkpilliorkestri teost ning andis välja prof. Julius Vaksi raamatud: “Puhkpilliorkester”, “Pasunakoori päevaraamat” jne.

Eesti Lauljate Liidu Puhkpillimuusika sektsiooni eestvedamisel arenes orkestrite tegevus jõudsalt. 1938. aasta laulupeo pillikooride kavas oli: J. Hiobi “Largo religioso” kantaadist “Jesaja kuulutamine”, E. Tamme avamäng “Kalev ja Linda”, M. Lüdigi “Jaaniöö ja “Skertso”, R. Kulli-M.Härma “Tuljak” ning J. Jürme “Rukkirääk”.

XI laulupeol osales 91 pillikoori 1711 mängijaga.

Tahan peatuda Eesti puhkpillimuusika ajalooga seondult Peterburi Konservatooriumi 1917.a. lõpetanud Tallinna Konservatooriumi trompetiprofessor Julius Vaksi mõtteavaldustel tema raamatust “Puhkpilliorkester”. Käsiraamat puhkpilliorkestrite juhtidele, mängijaile ja organiseerijaile.

Nagu te kuulete on sarnasusi Eesti tänapäeva puhkpillieluga.

“Käesolev teos on mõeldud nii mängijaile, juhtidele kui ka organiseerijaile, kuna meie oludes need kolm tüüpi alati peavad kehastuma ühes isikus. Iga juht peab olema hää mängija, igast mängijast võib kord kujuneda hää juht ja iga pillimees peab olema organiseerija.”

Nii kirjutab prof. Julius Vaks oma käsiraamatus 1937. aastal.

Ka tänapäeval tuleb kooliorkestri juhil tegeleda väga paljude küsimustega õpilaste väljaõpetamisest kontserdil juhatamise ja orkestrile pillide muretsemisega.

Julius Vaksi mitmekülgne tegevus õppejõu, dirigendi, orkestrite solisti ja õpikute autorina aitas kaasa Eesti puhkpillimuusika, käesoleva teemaga seotult puhkpillihariduse arengule.

Julius Vaks õpetas järgmisi aineid: trompet, kornet, orkestri juhatamine, puhkpilliorkestri dirigeerimise erikursus. Õppejõu ametile lisaks oli ta inspektor 1933.-1940 ja puhkpilliosakonna juhataja 1935.-1944.a.

Sarnaselt Julius Vaksile õppisin 1983.-1986. a. (69 aastat hiljem) Peterburi (siis Leningradi) Konservatooriumi assistentuur-stažuuris.

Alates 1982. aastast jätkan tema tööd TRK/EMTA trompetiõppejõuna, ansamblite ja puhkpilliorkestri juhina.

Iga-aastasel Aavo Otsa Noorte Trompeti Suveakadeemial Suure-Jaanis (alates 2003) toimub suure-Jaani kirikus Julius Vaksi mälestuseks pühendatud jumalateenistus-kontsert.

Eesti Muusika-ja Teatriakadeemia 100. juubelile pühendatud kontserdid - **Sada suures saalis**

Sajandi vanusel Tallinna Konservatooriumil/EMTA-l on ajaloolised puhkpillimuusika traditsioonid ning selle žanri juhtfiguurid on enamuses olnud Peterburi Konservatooriumi kasvandikud, kaasaarvatud Tallinna Konservatooriumi rajajad Jaan Tamm, Julius Vaks ja Raimund Kull.

„Puhkpillimuusika sajand Tallinna Konservatooriumis / EMTAs 1919–2019”

EMTA õppejõuna korraldasin 100. aastapäevale pühendatud kontserdisarja „Puhkpillimuusika sajand Tallinna Konservatooriumis / EMTAs 1919–2019”. Kontserdid pühendasime Eesti puhkpillimuusika ajaloole ja Eesti uue puhkpillimuusika loojatele. EMTA Wind Ensemble osales kolme esiettekandega. 2018. aastal Estonia Kontserdisaalis toimunud René Eespere autorikontserdil kõlas esiettekandena „Respectus“ sümfoonilise puhkpilliorkestri versioon – dirigeeris Jaan Ots. Samal kontserdil kõlas maailma esiettekandes „Cantus IV” soolotrompetile ja sümfoonilisele puhkpilliorkestrile, mille helilooja pühendas esitajatele – minule ja trompetisolist Neeme Otsale. EMTA uue kontserdisaali programmis „Sada suures saalis” esitas EMTA sümfooniline puhkpilliorkester minu dirigeerimisel 10. novembril 2019 maailma esiettekandes Toomas Trassi „Oremus pro Patria!” Teoses on kasutatud Eesti rahvusluse üht sümbolit, Juhan Aaviku laulu „Hoia, Jumal, Eestit”.

Samal kontserdil esitas Tallinn Brass Academy maailma esiettekanena Mart Siimeri „Tõstke väravad”, pühendatud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia 100. aastapäevale ja ansamblile Brass Academy.

Nii Trassi kui Siimeri teoste esiettekaned pühendasime EMTA 100. sünnipäevale, Tallinna Konservatooriumi puhkpilliklasside rajajatele ja hilisematele edendajatele.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia puhkpilliorkestri muusikasündmusi läbi kolme aastakümne – kursused, kontserdid, laulupeod

Tallinna Riikliku Konservatooriumi puhkpilliorkester asutati 1962. aastal puhkpilliorkestri dirigeerimise eriala õppeorkestriks. Eri aegadel juhatasid orkestrit Elmar Peäske, Helmut Orusaar ja Vello Loogna. Alustasin trompeteriala õppejõuna tööd Tallinna Konservatooriumis

1982. aastal. 1984 tegi rektor Venno Laul ettepaneku alustada tööd konservatooriumi puhkpilliorkestri dirigendina. Orkestri arendamiseks seadsin eesmärgi kaasajastada repertuaar ja komplekteerida mängijate koosseis kõrge puhkpillimuusikakultuuriga maade nagu USA, Norra, Hispaania ja Inglismaa eeskujul. Venno Laul, eesti koorimuusika ja laulupeoliikumise suurkuju, toetas igati minu unistust eesti puhkpillimuusika ja orkestrimängu interpretatsiooni täiustamisel. Minu püüdeid toetasid ka toleleagseud puhkpillide kateedri osakonnajuhatajad Samuel Saulus, Heiki Kalas ja Hannes Altrov.

Puhkpillide kontsertkoosseisu moodustamiseks kutsusin üliõpilastele lisaks veel parimad mängijad Tallinna Muusikakeskkooli puhkpilliorkestrist, mille dirigent tänaseni olen. Neist mängijatest moodustus suure puupillide rühma ja suguluspillidega ning rikkaliku kõlavärviga sümfoonia- ja puhkpilliorkester.

Orkestri arendamisel võtsin eeskujuks alates 1960ndatest USAst üle maailma levinud puhkpilliansambli põhimõtte, kus pillide koosseis varieerub vastavalt partituurile ansamblist suure orkestrini. Sümfoonia- või puhkpilliorkestri pillirühmas või väga heas brassansambelis mängimisel ei ole põhimõttelist vahet – kehtivad samad põhitõed. Esmalt õpetasin mängijatele kooliliselt õigesti partiide mängimist ja kasvasin noori muusikuid vaimus, et partiid saaks ka orkestris **perfektselt** ette kantud.

80ndate lõpul ja 90ndatel lindistasime orkestriga Eesti Raadios Uno Naissoo, Priit Raiki ja Aadu Regi puhkpillimuusikat.

Uue nimega **Eesti Muusikaakadeemia** puhkpilliorkestri arendamiseks korraldasin väljapaistvate välisdirigentide orkestrimängu meistrkursusi ja kontserte.

23. märtsil 1990 toimus Estonia Kontserdisaalis Chicago De Paul'i Muusikaülikooli dirigeerimisprofessori Donald de Roche'i meistrkursuse kontsert. Tema juhatusel esitas konservatooriumi puhkpilliorkester Václav Nelhýbeli teost „Corsica Lítania“. Helilooja ja dirigent, WASBE (World Association for Symphonic Bands and Ensembles) asutaja ja esimene president Trevor Ford dirigeeris meie orkestrit 1995. ja 1996. aastal.

Dirigenditöö kõrvalt anti minule ka võimalus ka juhendada tulevasi puhkpilliorkestri dirigente.

Ideed ja praktika puhkpilliorkestri dirigentide õpetamisel

Minu juhendatavateks õppeaineteks TRK/EMTA-s on olnud töö orkestriga ja dirigeerimise alused (1986-2011) ning EMTA Täiendkoolituskeskuse korraldusel toimunud Balti Puhkpillikooli raames Aavo Otsa Puhkpilliorkestri dirigeerimise kursus (2009-). Lisaks sellele olen juhendanud dirigeerimiseõpilasi minu juhatavate orkestrite suvekursustel.

Õppeorkestriteks kasutan algajate dirigentide puhul väiksemaid ansambleid (kvartett-kvintett), edasijõudnute puhul aga suurt vaskpilliansambliit või puhkpilliorkestrit. Tähtis on õppida juhatama inimesi ja leidma kontakti orkestrantidega.

Dirigendi auftakt on puhkpillide sissehingamine - see peab toimuma nii vabalt ja loomulikult kui võimalik. Kauaaegse WASBE liikmena olen osalenud paljudel dirigendikoolitustel Iirimaal, Austrias, Šveitsis, Itaalias, Belgias ja Hispaanias ning andnud seal õpitud dirigenditarkust edasi oma õpilastele.

Rõõm on meenutada häid õpilasi Tallinna Muusikakeskkoolist ja Tallinna TRK/EMTA-st, kes viivad edasi tänapäeva eesti muusikakultuuri. Minu juhendamisel on dirigenditeed alustanud või õppinud orkestreid ja ansambleid juhatama Tarmo Vaask, Aivo Välja, Priit Sonn, Priit Rusalepp, Mart Kivi, Valdo Rüütelmaa, Mart Aus, Mihkel Kallip, José Antonio Page Ramirez, Kaido Kivi, Tanel Aavakivi, Teet Raik, Simmu Vasar, Lembitu Vaidla, Silver Niinemets, Villam-Endel Tiits, Neeme Ots, Henri Christofer Aavik, Enri Remmelgas, Jaan Mesi, Jaan Ots.

Praegu õpivad minu juures dirigeerimise aluseid Eerik Bahovski, Sebastian Rysä, Mattis-Johan Mere, Mehis Martin Ots, Walter Mägimets ja Rauno Rüütelmaa.

Puhkpillimuusika Gala

Suur au oli kuulata Estonia Kontserdisaalis **Puhkpillimuusika Galal - Aavo Ots 70** minu dirigeerimisõpilaste orkestreid ja ansambleid.

Esinesid:

Eesti Dirigentide Akadeemia Puhkpilliorkester - dirigendid Janis Purinš ja Valdo Rüütelmaa

Nõmme Muusikakooli Puhkpilliorkester – dirigent Mart Kivi

Rapla Maakonna Noorte Puhkpilliorkester - dirigent Silver Niinemets

Brassical - juhendaja Mihkel Kallip

Tallinna Tehnikaülikooli Bigband - dirigent Teet Raik

Heino Elleri Muusikakooli puhkpilliorkester - dirigendid Mihkel Kallip ja Priit Sonn

Brass Academy Tallinn - dirigent Jaan Ots

Lasnamäe Muusikakooli puhkpilliorkester - dirigent Mart Aus

Tallinna Tormpetiansambel - juhendaja ja solist Neeme Ots

Kaitseliidu Pärnumaa Maleva Orkester Saxon - dirigent Kaido Kivi

Tapa Linna Orkester - dirigent Priit Rusalepp

Eesti Noorte Kontsertorkester - dirigent Villem Endel Tiits

Soovin kolleegidele edu musitseerimisel ja orkestrite arendamisel

Aavo Ots

Dirigent ja trompetiõpetaja

28.11.2021 Pärnu